

Cinsel Yönelim, Toplumsal Cinsiyet Kimliği ve Din Özgürlüğü

(Okuyucu Dostu Özet)

**BM Cinsel Yönelim ve Toplumsal Cinsiyet Kimliğine Dayalı Şiddet ve
Ayrımcılığa Karşı Korunma Konusunda Bağımsız Uzman Raporu**

Uluslararası insan hakları hukuku, din ve inanç özgürlüğü ile cinsel yönelim ve toplumsal cinsiyet kimliğine dayalı şiddet ve ayrımcılığa karşı korumanın tamamen uyumlu olduğu tutarlı bir sistem yaratmıştır. LGBT bireylerin insan haklarına aykırı eylemleri oluşturan şey din değil, bazı dini söylemlerin şiddet ve ayrımcılığı meşrulaştırmak için kasıtlı olarak kullanılmasıdır.

2 • Din veya inanç gerekçesiyle şiddet ve ayrımcılık

Devlet ve devlet dışı aktörler, din veya inancı gerekçe göstererek gerçek veya varsayılan cinsel yönelim veya toplumsal cinsiyet kimliğine dayalı olarak kişilere karşı şiddet uygulamaktadır. Rızaya dayalı eşcinsel aktivitenin ölümlü cezalandırılmasına izin veren yasaların bulunduğu ülkelerde, ilgili makamlar genellikle bu kişilik hakkı ihlalini devletin dini hukuk, kültür ve değerleri yorumlamasına dayandırmaktadır. Din veya inanç yorumlarına dayanan devlet destekli şiddet, üreme haklarının reddi, devlet zoruyla din değiştirme uygulamaları ve zorla cinsiyet değiştirme ameliyatları gibi nispeten daha az görünür şekillerde de ortaya çıkmaktadır.

Din, otokratik uygulamalar ve temel hakların ihlal edilmesi için bir gerekçe olarak kullanılmamalıdır. Devlet, LGBT bireylere karşı nefretin yaygınlaştırılmasını yasaklamakla yükümlüdür; aynı zamanda, sansür, din Özgürlüğünün gereksiz yere kısıtlanması ve azınlıktaki dini topluluklara karşı silahlanma riski taşıyan ifade sınırlamalarına karşı dikkatli olunmalıdır.

“Dini gerekçelerle” gerçekleştirilen cinsel yönelim ve toplumsal cinsiyet kimliğine dayalı tehlikeli şiddet olaylarından bazıları devlet dışı aktörler tarafından gerçekleştirilmektedir. Dini inanışlarının LGBT bireylere karşı şiddete izin verdiğini ve hatta bunu gerektirdiğini iddia eden çeteler, kanunsuz gruplar, kişiler, aile üyeleri, din ve inanç liderleri ile örgütler tarafından gerçekleştirilen önyargı güdümlü saldırıları ve diğer nefret suçları bunlara örnek olarak gösterilebilir. İnsan Hakları Komitesi, hiçbir din veya inanç tezahürünün savaş propagandası yapmaması gerektiğini veya ulusal, dini ve ırksal nefreti, ayrımcılığı veya şiddeti teşvik etmemesi gerektiğini vurgulamıştır. Yapılan başvuruların birçoğu, dini liderlerin LGBT bireylere karşı dezenformasyon, nefret söylemi ve/veya hoşgörüsüzlüğü körükledikleri yönündeki endişeleri

dile getirmektedir; bunlara LGBT bireylerin tartışmalarda günah keçisi ilan edilmesi, geleneksel aileye yönelik bir tehdit olarak gösterilmesi ve dini öğretilerin yorumlanması suretiyle eşcinselliğin ve toplumsal cinsiyet uyumsuzluğunun bir ahlaksızlık ve günah söylemi içine yerleştirilmesi örnek olarak verilebilir. LGBT bireyler nefret söylemine karşı özellikle kırılgan olabilirler çünkü bu söyleme sürekli maruz kalmak onları dışlanmaya, duygusal sıkıntıya ve intihara sürükleyebilir. Muhafazakâr siyasi ideolojiler ve köktendincilikten oluşan ittifaklar, eşcinselliğin suç sayılmasını ve birçok devlette toplumsal cinsiyetin tanınmamasını ileri sürmektedir. **LGBT bireyler için insan haklarının gerilemesini amaçlayan bu koordineli eylemlerin yükselişi, toplumsal cinsiyet eşitliği haklarını riske atmaktadır.**

3 • Dini gerekçelerle dolaylı ayrımcılık

Otuz üç Devlet artık eşcinsel evlilikleri ve/veya eşcinsel medeni birliktelikleri tanımaktadır. Birçoğu bunu yasalarını ve politikalarını insan hakları yükümlülükleriyle uyumlu hale getirmek amacıyla yapmıştır. **Buna karşılık, eşcinsel evliliği yasaklamak için harekete geçen Devletlerde, insan hakları normlarına hukuken bağlılıktan ziyade dini söylemlerin siyasetteki etkisi belirleyici olmaya devam etmektedir.**

Benzer şekilde, LGBT bireyler için eşitliği güvence altına alan kanunlara yönelik din temelli muafiyet çağrıları artmış, bazı bireyler, örgütler ve şirketler kendilerini düzenlemelerden muaf tutulmak istemiştir. Devlet tarafından finanse edilen koruyucu aile ve evlat edinme kurumlarının cinsel yönelime dayalı olarak potansiyel aileleri reddetmesi, devlet memurlarının eşcinsel evlilikleri gerçekleştirilmeyi reddetmesi ve inanç temelli okulların LGBT profesyonelleri ve öğrencileri okulun dini norm ve değerlerini paylaşmadıkları için cezalandırması bunlara örnek olarak verilebilir. Dini muafiyetler genellikle sağlık hizmeti sağlayıcılarının, inançlarına aykırı düşen, kürtaj, hormon tedavisi ve diğer benzer uygulamaları da kapsayan hizmetleri vicdanen reddetmeleri şeklinde görülmektedir.

Birleşmiş Milletler izleme organları ve çok sayıda Özel Prosedür, devletlerin, üreme sağlığı hakkı gibi hastaların haklarını ihlal edecek şekilde vicdan temelli sağlık hizmeti reddine izin verilmemesi gerektiğini vurgulamıştır. Devletlerin vicdan temelli retlere izin vermeyi tercih ettikleri durumlarda, devletler uluslararası hukuk uyarınca yeterli sayıda ve dağılımda istekli sağlık hizmeti sunucusu sağlamakla; vicdani ret taleplerini kurumlarla değil bireylerle sınırlandırmakla; istekli sağlık hizmeti sunucuları için etkili sevk sistemleri kurmakla ve acil durumlarda retleri yasaklamakla yükümlüdür.

Mal ve hizmet sağlayıcıları da dini inançlarını gerekçe göstererek LGBT müşterileri kabul etmemek için ayrımcılık yasağı düzenlemelerinden muafiyet iddia edebilmektedir. Söz konusu iddialara örnek olarak şunlar sayılabilir: İlişkilerini kutlamak isteyen LGBT çiftlere hizmet vermeyi reddetmek (örneğin, aynı cinsiyetten birliktelik törenleri için pasta yapmayı, resepsiyon düzenlemeyi veya davetiye basmayı reddetmek) veya siyasi ve sosyal aktivizmin gerçekleştirilmesine hizmet vermeyi reddetmek (örneğin, Onur Yürüyüşleri için materyal basmayı reddetmek)

4. LGBT bireyler için maneviyata erişim

Maneviyat ve inanç sahibi olmak, çeşitli cinsel yönelim ve toplumsal cinsiyet kimliklerine sahip kişiler dâhil olmak üzere herkes için erişilebilir olması gereken bir yoldur.

İnsanlar genellikle yaşamlarında bir amaç duygusunun özlemini çekerler. İnsanlığın çok büyük bir bölümü için maneviyat bu arayışın temel bir parçasıdır. Din ve inanç özgürlüğü ilkesi, bunu korumanın yanı sıra belirli bir inancın parçası olmama hakkını da koruyan bir kalkandır.

Pek çok birey için dinleri, benlik duygularını oluşturan temel bir parçası, hakikatin kaynağıdır. Dini öğretilerinin bazı kurallarına veya dini otoritelerin bunları yorumlama biçimlerine katılmasalar da dinleri bu

kişilerin kimliklerinin ve sosyal dokularının önemli bir parçasıdır. Dışlayıcı uygulamalar veya öğretiler nedeniyle ayrılmak ve bazen de ayrılmak zorunda bırakılmak, kimlik ve manevi iyi oluş hali üzerinde önemli etkilere sahiptir. Pek çok örnekte, dini veya ruhani topluluktan acı verici bir şekilde ayrılmanın ruhsal iyi oluş üzerinde ömür boyu sürececek bir etkisi vardır. Kişinin manevi tatmin arama ayrıcalığı, kesinlikle dini bir topluluğun kendini bağlı hissettiği inançlarla çelişen dini iddiaları kabul etmeye zorlanması anlamına gelmez. Bununla birlikte, pek çok farklı inanç sisteminden LGBT' bireyleri kapsayıcı ve destekleyici dini gelenek örnekleri mevcuttur; bunlardan bazıları katı hiyerarşik yapılara sahipken, bazıları da esnek ve hiyerarşik olmayan kurallara sahiptir.

Onların seslerine ve uygulamalarına kulak vermek, din ve inanç özgürlüğünün kullanılmasının LGBT bireylerin insan haklarından eşit şekilde yararlanmalarıyla bağdaşmayabileceğini öne süren özcü anlatıyı değiştirmeye yardımcı olabilir ve bu iki hakkın birbirini güçlendirmeye katkıda bulunabileceği yeni bir normatif alan yaratabilir.

Eski Din ve İnanç Özgürlüğü Özel Raportörü'nün de belirttiği gibi, "dini gruplar ve kurumlar içinde, kadınlar, kız çocukları ile cinsel yönelim ve toplumsal cinsiyet kimliği gruplarının hakları için kampanya yürüten ve kendi inançları çerçevesinde toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etmek için çalışan aralarında inanç temelli aktörlerin bulunduğu pek çok farklı ses bulunmaktadır."

